

tana 'tortellatge' de \*LENTAGO, -AGINIS).

<sup>1</sup> Que els comentaristes clàssics expliquen: «*tutti*: e avari e prodighi, stravolti della mante, non avendo riconosciuto il valore --- dei beni della terra --- *guercio* è propriamente chi ha la guardatura torta per difetto de' nervi dell' occhio --- di strabismo». —

<sup>2</sup> Per a aquest fenomen morfològic en italià veg. els *Rendic. dell'Ist. Lomb.* xxxvi, 608. És sabut que de les accions i reaccions d'això en sortiren *ocio* 'oca mascle' (Arezzo, Siena i usat pel Redi i l'Aretno), *lucio* 'gallindi', *moccio* 'moc' NAÏCCUS (< pl. *mocci*), *roccia* per *rocca*, *narice* per *NARICA*, *manice* 'manigues' i ultracorrecions com *lumaca* LIMACE

(*TopHesp.* II, 395) etc. — <sup>3</sup> Sens dubte l'àrea alt-italiana s'allarga fins al reto-romànic dels Grisons: <sup>15</sup> engad. *guersch* = it. *guercio*, sobreselvà *viersch* «de travers, louche» (Jud, *Rom.* xxxiv, 619; i Martin Lutta, *Dialek von Bergün*, 235). Això no és inconciliable amb el langobard, d'on el mot es pogué propagar fins allà; altrament en els Grisons també és

<sup>20</sup> lícit partir d'una antiga base alamànica. — <sup>4</sup> Neerl. *dwaallicht* 'foc follet', *dwaalweg* o *dwaalspor* 'camí errat', *dwaalen* «errar, ròder». — <sup>5</sup> *ZCPb.* I, 26; Stern, *KJRPh.* IV, 52. — <sup>6</sup> En aquest punt també hem de quedar en dubte, sense poder-ho negar. Segons el *Voc. Etym. Bret.* de Victor Henry hi ha realment

bret. mod. *gwilc'ha* «ligner, bigler», que declara «*dérivation péjorative sur le radical de gwelout* 'voir' < 'choisir'», el qual derivaria de *gwel* «meilleur», i afegint que en altres derivacions no hi ha encara evolució pejorativa: *vieux* bret. *gwel-ch* «aspect» i ky. *gwyl-ch* «semblers». L'*IEW* de Pokorny s'absté de registrar *gwelout* 'veure' i *gwilc'ha* «schie-len» tot i que registra *guell* 'millor' (ky. mj, còrnic i bretó) i kymri modern *guell* 'preferència', 'tria'

<sup>25</sup> («Vorzug, Wahl») admetent com a probable (igual que Henry) que siguin de la família indoeur. *uel-* del ll. *velle* 'voler' i de l'al. *wahlen* 'triari, escollir' (*IEW*, 1137.26, si bé donant a triar entre això i una altra etimologia indoeuropea, 1152.7). En el millor

<sup>40</sup> dels casos tenim, doncs, que es tractaria sí d'una arrel indoeuropea més o menys pancèltica (almenys hi ha el nom dels *Vellauni* gals que vénen d'aquesta arrel *uel-*, si bé no sabem del cert amb quin sentit), però no representada de segur més que en la

<sup>45</sup> branca britònica, i que per arribar al significat que ens interessaria hauria hagut de passar per un procés derivatiu, també només en britònic, i amb una evolució semàntica força complicada i gradual, no comprovada del tot fins al bretó més o menys modern (llevat si es confirma que ja figura «strabones» en una glossa dels Ss. ix-x). — <sup>7</sup> A part de cites que

dono en el *DCEC*, hi ha *guirrio* en parts d'Astúries: Caro Baroja, *Los Pueblos de España*, p. 311, comenta la «mascarada» folklòrica dels «*guirrios*, zamarrones o bardancos» i en la làmina, p. 477, els veiem una grossa carota vermella amb dos ulls quadrilaterals i oblics; mascarada de la qual dóna molta bibliografia de Llano Roza, Cabal, Vigil i Uría. A l'Alt Aragó, a Biescas de Gállego anomenen *guirrios* als

<sup>50</sup> habitants del trajecte entre la Vall de Tena i Sabiñánigo (1966), aneu a saber si pròpiament amb aquest sentit o amb quin altre de pejoratiu, com ho són sempre els malnoms ètnics locals. — <sup>8</sup> Whatmough, *Dial. Anc. Gaul*, 117, 128, interpreta com a 'botit' («swollens») un *Belgius*, segons sembla epigràfic i que creu cèltic. Però convé sempre esperar confirmació de les definicions d'aquest erudit, que massa sovint es funden en meres especulacions etimològiques, sovint audaces o acrítiques.

*Guesaran*, V. *jaseran* *Guetes*, V. *gueto*

GUETO, 'home vell', terme de la llengua familiar, despectiu, d'origen incert, potser ve d'un ús figurat de l'it. *ghetto* 'barri on confinaven els jueus', i més tard 'refugi de jueus miseriosos', aplicat així mateix a qualsevol casa o lloc ple de deixadesa: al·ludint a la negligència indumentària i física del vell decrepit. □ 1.<sup>a</sup> *doc.*: 1859, Pitarra; «vell, jayo, avi, pare», Lab. 1864.

Al reietó marroquí li fa dir el nostre sorneguer Frederic: «Lo qu'era felis llavors ---! / Era llavors que 'l *gueto* governava / sense guerra civil ni guerra ab res: / Ditxós lo pare ---», *La Botifarra de la Llibertat*, 20; també MrnVayreda el posa en boca dels seus trabucaires (*La Punyalada*, p. 49); i Madalena de Bajalta, aprenent de soldat carlí per salvar la vida del filantrop, en abraçar la germana que restaria de masovera:

«—Adéu, Cebriana, i cuida bé el *gueto*! El *gueto*, que deia la Madalena, assajant-se a parlar com un home, era el pobre senyor Jeroni, que en rebre la nova d'haver estat l'hereu enterrat en vida per ordre d'En Savalls --- li havia agafat un tropell que --- el va dur, en pocs dies de malaltejar, a les portes de la mort», Coromines (*Silèu*, xvii, 215; O. C., 88).

Encara que el mot no té cap regust argòtic, com que Givanel el va recollir en el seu vocabulari del *BDC* VII, 38, en parlà breument MLWagner en les *Notes Ling. sur l'Argot Barc.*, 64, constatant la manca de connexions gitanesques i comparant-lo vagament amb un mot bearn. de sentit i forma força diferents; *AlcM* ho rebutja amb raó (però el que s'hi suggereix és un disbarat que sembla imprès per un lapsus dels tipògrafs). Seria raonable, en canvi, pensar que s'hagués

<sup>45</sup> derivat de *guetes*, espècie de bandes de caminant o polaines rústiques, mot usat a l'Alt Berguedà, Pallars, Menorca i l'Alguer (*AlcM*) i que Griera anota en el Capcir, definint-lo «calçons» (*BDC* III, 134) —manlleu evident, no pas de l'it., sinó del fr. *guêtres* (per a l'etimologia del qual veg. *GUALDRAPA*, ací i *DCEC*), on a penes sona la *r*, i acabaria d'eliminar-la la influència de *vetes*—: suggeriríem que vagi formar part de la indumentària antiga i caduca d'algunes comarques (coses a què els vells solen restar aferrats), i que als qui

<sup>50</sup> ho portaven possessin el sobrenom de *guetos*. Però la -o recomana una etim. italiana, que alhora és més simple. L'it. *ghetto*, mot tan conegut, no és solament el barri a on confinaven els jueus en les ciutats italianes, des del s. xvi [C. Marignolli, segona meitat del segle; i a Roma, ja llatinitzat, *ghectum seu*